

1.

מֵת בְּאַחַד הַיָּמִים הַקְדוּשִׁים שְׁבִין חַג הַמּוֹלֵד לַהֲלֹדֶת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, הַיָּמִים שֶׁעֲלֵיהֶם
כָּתַב פִּסְטֶרְנֵק בְּשִׁיר בְּ"דוֹקטוֹר ז'וֹאגוּ": שֶׁלֶג רַד, שֶׁלֶג רַד. כָּל כֶּךָ רָצִיתִי לְסַפֵּר לָךְ עַל
בְּרוּיָגֵל, עַל רֹדֶת הַשֶּׁלֶג הַסְּמִיָּה, הַקּוֹצְנִי, הָרֶךְ, שֶׁבְּאַחַד הַצִּיּוּרִים: הַמְּלָכִים בָּאוּ לְכַבֵּד רֶךְ
נוֹלֵד אֶחָד בְּכֶפֶר פְּלִמִּי קָטָן, אֵךְ בְּצִיּוֹר לֹא רוֹאִים לֹא אֶת הַמְּלָכִים וְלֹא אֶת הַתִּינוֹק, אֲלָא
רַק אֶת אֲנָשֵׁי הַכֶּפֶר הָעֶסוּקִים אִישׁ וְאִשָּׁה בְּשִׁלָּהֶם, אֶת הָאֲרוֹת עִם הַגָּג הַמְּחֻרָר, אֶת
אוֹר הַדְּמִדּוּמִים הַשְּׁפוּף וְאֶת הַשֶּׁלֶג הַיּוֹרֵד, הַסְּמִיָּה, הַקּוֹצְנִי, הָרֶךְ.

2.

אֶתָּה לֹא בְּאַמֶּת מֵת,
כָּל זֶה חִלּוֹם רַע.
אֲנִי אֶתְעוֹרֵר בִּיבֶשׁ פֶּה וּבִהֶלֶם רֹאשׁ,
אֲשַׁטֵּף פָּנִים,
אֲצַחֲצַח שָׁנִים,
אֲשַׁלֵּם אֶת הַמִּכְתָּב,
אֲגִשׁ לְדָאָר
וְאֶשְׁלַח.
וְתִכְף אֶתְחִיל בְּצַפִּית יוֹמִיּוֹם
לְמִכְתָּב תְּשׁוּבָה.

3.

לֹא עַל מוֹתֶךָ אֲנִי אֵבֵלָה,
אֲלֹא עַל מוֹתֶךָ מִמָּוֶי.
הָאֵבֵל שְׁלִי אֲנוּכִי,
מִמֶּלֶא

1 קטעים מהפואמה התפרסמו בגרסה מוקדמת במוסף "תרבות וספרות" של עיתון 'הארץ' אחרי מותו של עמוס עוז. זהו פרסום ראשון של הפואמה בגרסתה המוגמרת.

עוֹלָם
בְּאַנְךָ,
מֵאִפֶּק
וְעַד
אִפֶּק.

4.

לְפָנוֹת בְּקָר חֲלֻמֹּתַי בְּעוֹת,
וּבִצְהָרִים, בְּמִסְעָדָה, רְאִיתִי שֶׁד.
הוּא יָשָׁב בְּשִׁלְחָן מֵאֲחֹר,
וְתֵלָה בִּי מִבֶּט שׁוּטִים,
וְקָלֵל אוֹתִי חֶרֶשׁ.

בִּשְׁעָה שֶׁקָּם לַעֲזוֹב,
גּוֹרֵר רֶגֶל שְׂמָאל,
נוֹדֵעַ לִי
שְׁמֵת.

5.

אוֹמְרִים, אִישׁ זָקֵן
מֵת.
עֲבוּרֵי לֹא הָיִיתָ זָקֵן.

אוֹמְרִים, אִישׁ חוֹלָה
מֵת,
הִמָּעִיט אֶת מִכְסֵּת יְסוּרָיו.

אֲנִי שׁוֹמְעֵת:
— — — מֵת
— — — מֵת
— — — מֵת
יְסוּרִים.

אוֹמְרִים, אִישׁ עֵטוֹר תְּהֵלָה מֵת,
סוֹפֵר בְּעַל שֵׁם בְּעוֹלָם.

עבֹרֵי הַיֵּית אָדָם
יָקָר וְעוֹלָם
וְכָל הַשְּׁמוֹת.

מִקֵּץ הַשָּׁנִים הִלְכָה
בְּדֶרֶךְ אָבוֹת.

לְמִדַּת אוֹתִי
כִּי "אָב" וְ"אוֹהֵב"
עֲשׂוּיִים מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת.

.6

לְמִדַּתִּי לַחֲסֵם פָּנִים וּפֶה
מִפְּנֵי עֵין הָעוֹיִן,
מִפְּנֵי פִי הָרָשָׁע – – –
וְאֵין עוֹיִן,
וְאֵין רָשָׁע,
רַק בְּעֵינִי,
רַק בְּעֵינִי.

הִנֵּה גְרוֹשְׁנָקָה שְׁלֶךְ
הוֹלָכָה,
בְּבֶץ בֵּית הַקְּבֻרוֹת
הוֹלָכָה,
לְבָכוֹת עַל מֵת לֹא שְׁלָה
הוֹלָכָה.

.7

הִיפִי מִפְּצִיעַ מִבֵּין הַסִּדָּקִים.
הָעֲלִים כְּרוּכִים אֵלֹו בְּאֵלֹו
כְּאֶצְבָּעוֹת קְפוּצוֹת –
מִבְּקָשׁוֹת קִמְצוֹץ נִהְרָה

לְבֹק
מֵעַל
הַחֹשֶׁךְ.

8.

טִיבוֹ שֶׁל הָאֵבֶל לְהִתְקַדֵּשׁ
עִם רֹדֶת הַחֹשֶׁךְ לָאָרֶץ.

טִיבוֹ שֶׁל הָאֵבֶל לְהִגְדִּישׁ
עִם רֹדֶת הַגּוֹף לַמָּטָה.

טִיבוֹ שֶׁל הָאֵבֶל לְהִגְדִּישׁ
עִם רֹדֶת הָרֹאשׁ לַכָּרִית.

הַיָּד מְגַשֶּׁשֶׁת אַחֵר נְחֻמָּה
פְּעוּטָה בֵּין הַיָּרֵכִים.

הָעֵינַן שׁוֹאֵלֶת מְאוּר הַפָּנִס
שֶׁבֵּין חֲרָפֵי הַתְּרִיס.

וְאִישׁ לֹא יֹאמֶר,
”מִסְמָטֶת עֶקְוִירִים מְאֻפֶּלֶת...”²

וְאִישׁ לֹא יֹאמֶר,
”אַצְלִי, בְּשֵׁשׁ, לְקַפֵּה.”

9.

אֲנִי חוֹשֶׁבֶת עָלֶיךָ הֶרְבֵּה.
יוֹם בְּיוֹמוֹ,
יוֹם בְּיוֹמִי.
הֶרְבֵּה מֵתוֹךְ זֶה – בְּמִקְלַחַת.
הָעוֹר הַמְקֻרָצֵף מְאֻדִּים
תַּחַת הַמַּיִם הָרוֹתְחִים,
הַגּוֹף הַקָּשׁוּי הוֹפֵךְ רֶךְ,
הָעֵינַיִם – שֶׁחֲרוּת וּשְׁלֻקוֹת,
וְהַפֶּה מְמַלֵּט יְבֻבָה

2 מתוך שירו של אוסיפ מנדלשטם, בתרגומה של ריטה קוגן.

שִׁשְׁשֹׁטְפֶת עִם מוֹךְ הַסִּבּוֹן
 אֶל פִּי הַנִּקְוֹז הַשְּׁעִיר.
 אַחֵר צֵאתִי מִן הַמַּיִם
 דְּמַמַּת הַדִּירָה מִכָּה בִּי
 בְּמַצְלֵתִים חֲרִישִׁים:
 בּוֹם! דְּמָמָה.
 בּוֹם! דְּמָמָה.
 טְרִי לָה לִּי,
 טְרָה לָה לָה,
 לְפֶל
 לִישׁ
 נָה.

10.

פָּנִיתִי לְעֶסְקֵי הַסִּפְרוֹת
 כְּדִי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינַי אֹמִי,
 וּמַצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיהָ.

כְּתִבְתָּ לָה בְּלִשׁוֹן פְּשׁוּטָה:
 "בְּתֶךְ מְשׁוֹרָרֶת טוֹבָה,"
 כְּמוֹ בְּקִשְׁתְּ שֶׁתִּכִּיר בִּי,
 גַּם אִם בְּעֵבֶרְךָ בְּלִבְדָּ.

אֹמִי שְׁטוּבָה בְּלִנְתֶּךָ מַעֲלִיָּה
 קְרוֹבִים־רְחוּקִים,
 אֲרָצוֹת וַיָּמִים,
 נִנְדֶּת־תָּמִיד שְׂיוֹדַעַת
 לְבָרָא בֵּית אַחֵר בֵּית
 בְּתוֹךְ קִלְפָּה שֶׁל אֲגוּזָּה.

11.

מַעֲתָה לְכָל דֶּקֶל
הַזֹּקֵף אֶת רֹאשׁוֹ הַשְּׁמִימָה
אֶקְרָא עָמוֹס,
לְזֵכֶר הַדִּקְלִים מִקֶּרְחֵי הַגֹּזַע
שֶׁשָּׂזְפוּ אֶת כַּפּוֹתֵיהֶם
הַמְּפֹלְשׁוֹת, הַסְּרוּקוֹת,
בְּקֶרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲרָפִית,
עַת אַרְוֹנָהּ הַמְּלֵא, הָרִיקָה,
הוֹצֵא מִתּוֹךְ רֶכֶב הַשָּׂאוֹל,
וְנִטְמֵן בְּבֶץ הָרֶךְ,
וְכֶסֶה בְּזֹרֵדִים רְשָׁמִיִּים
אַרְוֹזִים בְּסֶרְטִים אֲמָצִים.

וְסוּלְיוֹת מִגָּפִי שֶׁקָּעוּ בְּבֶץ,
וְשָׁעַר רֹאשִׁי נִדְּלַק וְכָבָה
בְּשֶׁמֶשׁ הַמִּתְמַעֵטֶת.

12.

הַשָּׁנָה הַסֵּתֶמְכָּה בְּמוֹתָהּ,
בְּמוֹתָהּ אֲשֶׁר בִּשְׁנֵנָתָהּ,
בִּשְׁנֵנָתָהּ הַשְּׁלֹוֹה,
בְּפֶטְפוּט אֲשֶׁכְּבָהּ,
הַסֵּתֶמְכָּה הַשָּׁנָה הַטּוֹבָה.

לֹא בְּדִלְחָה, לֹא בָהָר,
רַק בְּבֶץ אֶפְרַיִם שְׁחִרְחַר,
שָׁנַע
תַּחַת
רַגְלִים

שֶׁבִקְשׁוּ נִדְבַת זִכְרוֹן,
שֶׁדָּרְשׁוּ חִלְקִיק זִכְרוֹן,
וְאִישׁ מֵהֶם לֹא נָכְלָם
לְרַגְלֵי חֲבִיּוֹת הַשָּׁרִיוֹן,
שֶׁבָּהֶן תִּסַּס יָיִן, לֹא דָם.

13.

לְנַעֵץ צַפְרָנִים שְׁקוּפוֹת,
לְנַעֵץ אַגְדוֹת אֶפְלוֹת
בְּבֶשֶׁר הַיֶּלֶד שְׁלָה,
כְּדִי לֹא לְטַבֵּעַ.

וְאִזּוּ לְשַׁחֲרֵר בְּאַחַת,
לְהַנִּיחַ לְשִׁרִיר לְהַרְפוֹת,
לְפַעֵר שְׁעָרִים בְּגוֹף,
לְהַנִּיחַ לַמִּים לְשִׁטֹּף.

לְהַשְׁמִיט, אֶט-אֶט,
אֶל עֶרְסֵל אֶפְלָה.

הַיֶּלֶד יִמְשִׁיף לְשֵׁאת
אֶת כְּבֹד גּוֹפֶה הַצּוֹלֵל,
אֶת מֶתֶק שְׁרִיטוֹת צַפְרָנִיה,
אֶת רֵעַל אַגְדוֹתֶיהָ,
עַד יוֹם מוֹתוֹ
וְאַחֵר.

14.

בְּהַעֲדָרוֹ, הַסֵּדֶר בְּבֵית הַתְּרוֹפֶף בְּאַחַת: מוֹשְׁבֵי הַסְּפּוֹת שֶׁקֻּעוּ תַּחְתֵּיהֶן, הַמְּדַפִּים נִמְלְאוּ
אֶבֶק, הַסְּפָרִים הַתְּרוֹחוּ וְאִבְדוּ מֵעֲמִידָתָם הַזְּקוּפָה, נִשְׁעָנִים זֶה עַל זֶה בְּמִלְכָּסְנוֹת מִיָּגַעַת.
כְּמוֹ יָרְדָה עַל הַבֵּית הַתְּרַפְּטוֹת פֶּתָאִם, שֶׁעַל אֵף הַיּוֹתָה מַעֲדָנָתָה, שֶׁפָּכָה עָלָי עֶצֶב עֶכוֹר.
מֵה מְשָׁנָה הַשְּׁאֲרוֹת הַחִפְצִים אַחֵר לֶכֶת הָאָדָם. הַכְּרֶסָה עוֹדְנָה אוֹתָהּ הַכְּרֶסָה, נִצְבֶּת
בְּאוֹתָהּ הַזּוּיִת בְּדִיוֹק, עוֹרָה הַשְּׁחוּק עוֹד מְשִׁמֵּר אֶת קִמּוּרֵי הַגּוֹף שֶׁנָּח בָּהּ תְּדִיר. הַגּוֹף
כָּלָה, נוֹתֶרָה הַכְּרֶסָה, וְאִם אֶעֱצֵם אֶת הָעֵינַיִם חִזֵּק וְאִזּוּ אֶפְקַח בְּבֵת אַחַת לְרוֹחָהּ, אֶרְאֶה
אוֹתוֹ לְשִׁבְרִיר שְׁנִיָּה יוֹשֵׁב מוֹלִי, יָפֵה תֹאֵר, תָּכֵל עֵינַיִם, מְחִיף.

שוב אני מחליקה לשנה הקטנה, ואתה
מספר לי ספור על התן שנלכד למיתה,
רף פרוה ושנים, לחלוחית חלבית על אפו –
הוא בקש חשכה וחרות, וכרסם את כפו.

אני צפה-שוקעת בחשך, בשנת בלהות,
ואתה בשלך, בשקיעות עמקים סגלגלות,
ובמתק ריחם של עצי פרדסים באביב,
ובנער המת ובשכול המיחל של אביו.

ואני באויר הנדחס בכנפי עפרוני
שנודד על פני עמק סגל אלי יער צפוני.